

Motion till riksdagen 2020/21:3249

av **Christer Nylander m.fl. (L)**

Kulturpolitik för ett rikare land

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sätta upp mål för arbetet med kulturpolitik som baseras på kärnorden frihet, mångfald och kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör tillsätta en utredning som syftar till att öka mångfalden i finansieringen av kultur och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska stärka sitt engagemang i det internationella kultursamarbetet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bidrag och anslag till kulturskapande ändamål ska utformas på ett sätt som bidrar till kvalitetsutveckling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en ny kulturutredning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långsiktigt stöd till folkbildningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera bibliotekslagen med skrivningar om trygga bibliotek och ge biblioteken möjlighet att utfärda tillträdesförbud och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet med läsfrämjande insatser och prioritera åtgärder som stärker läsförståelsen med särskilt fokus på barn och unga i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat engagemang och samarbete som syftar till att skydda det internationella kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att göra det enklare för museer och konsthallar att låna kulturella verk och skapelser internationellt och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en bred utredning om hur Sveriges filmpolitik bör utvecklas i framtiden för att filmskapare och svensk filmindustri ska få bättre villkor och förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kulturen är samhällets intellektuella infrastruktur. Med kulturens olika uttrycksformer får människor möjlighet att förstå, ifrågasätta och påverka samhället. Som liberaler värnar vi även kulturens betydelse för att varje individ ska kunna tillvarata sin rätt att få finna, formulera och förverkliga sin personlighet. Tanken att se människan för vad hon är och kan bli – inte bara var hon kommer ifrån – är en central skillnad mellan liberaler å ena sidan och nationalist, konservativa och identitetsvänster å den andra. Medan andra strävar efter att den enskilda människan ska stanna med sin grupp välkomnar liberaler att individen utmanar gruppen.

När människor utövar eller tar del av kultur föds inspiration, kreativitet och nya idéer. Kultur kan öka människors nyfikenhet också på sådant man inte tidigare visste att man var intresserad av eller ens visste fanns. Kulturpolitiken ska sträva efter att människor lär sig mer om sig själva, sin personlighet, sin förmåga, sina fördomar, sitt sammanhang, sitt samhälle, sin samtid och sin framtid. I mötet med kvalitetskultur växer man som människa.

Mål för kulturpolitiken

Målen för kulturpolitiken bör utgå från frihet, mångfald och kvalitet. Genom att renodla dessa som mål täcks många av dagens mål och verktygen för att nå dem också in.

Frihet

Kulturens frihet är helt central för Liberalerna. Vi värnar ett öppet samhälle, och i det har litteratur, konst och andra kulturella uttryck en viktig roll. Kulturen underhåller ibland, tydliggör ibland, förklarar ibland och provocerar eller utmanar ibland. För auktoritära makthavare kan det te sig misshagligt, i land efter land ser vi hur de monterar ner det öppna samhällets struktur.

Även i Sverige hörs rop på att misshaglig kultur ska tystas. Några vill ha policyer för att konst inte ska provocera, andra vill göra kulturen till verktyg för att främja ett hållbart samhälle, jämställdhet och integration – de senare är mål som vi i Liberalerna i och för sig delar, men om vi börjar använda kulturen som verktyg för sånt som är gott, öppnar vi också för dem som vill använda den i andra syften.

Kulturen bidrar självklart till många av de mål vi vill nå med politiken, men kulturpolitiken ska inte vara instrumentell. Fri kultur ger människor verktyg att tänka själva, inte nödvändigtvis att tänka rätt, och det är själva grunden för liberalismen.

En fri kultur med stor mångfald är sitt eget skydd mot mörka krafter. Man blir inte automatiskt demokrat av bildning. Men bildning ger människor verktyg att värdera information, verktyg att skilja sanning från lögn och trovärdigt från osannolikt. Bildning ökar möjligheten för den enskilde att dra självständiga slutsatser och fatta självständiga, välgrundade beslut.

Mångfald

Kulturpolitiken ska syfta till att kulturen får växa, förändras och präglas av många olika åsikter, uttryckssätt och aktörer. Kulturarvet ska både bevaras och brukas ur många olika perspektiv. Kulturlivet ska vara tillgängligt för alla oavsett kön, bakgrund eller funktionalitet, och olika kulturyttringar ska finnas tillgängliga i hela landet. Kulturpolitiken ska slå vakt om såväl bredd som spets. Det ska finnas utrymme för både kulturupplevelser av högsta kvalitet och enskilda människors eget deltagande och skapande i kulturaktiviteter.

En liberal kulturpolitik är en garant för kulturell mångfald och utveckling i hela landet samtidigt som kulturarvet hålls levande. Sverige ska vara öppet, välkomnande och intresserat av omvärlden och söka sig utåt. Detta är särskilt viktigt på kulturens område där de internationella impulserna alltid varit avgörande. Denna öppenhet och mångfald är viktig i sig. Det vi i dag känner som svenskt kulturarv har skapats i ett intimt samtal och utbyte med omvärlden. Sverige ska öka sitt engagemang i det internationella kultursamarbetet. Attraktiva förutsättningar för etablering och upprätthållande av konstnärliga miljöer på hög internationell nivå ska skapas. Fler svenska kommuner ska erbjuda fristäder för förföljda författare och andra skapande människor som hotas i sitt land.

Kvalitet

Kvalitet är nyckelordet i Liberalernas kulturpolitik. Principen om armlängds avstånd ska gälla och säkras, det vill säga att det är kulturskapare och experter som fattar de konstnärliga besluten och inte politiker. Kulturpolitiken ska värna kulturens eget värde gentemot rena nyttoändamål. Målet innebär att kulturell kvalitet, professionalism och skapande frihet blir vägledande för kulturpolitiken utan hänsyn till vad som enbart är kommersiellt gångbart. Liberalerna vill stödja förnyelse inom kulturlivet. Det innebär att den konstnärliga kvaliteten ska vara avgörande utan att arbetsmarknadsmässiga, regionalpolitiska, sociala eller andra syften överordnas kvalitetsaspekterna.

På flera områden finns i dag en koppling mellan kvalitet och bidragsgivning; det gäller till exempel för litteraturstödet. Vi menar att alla statliga bidrag och anslag till institutioner, kulturskapare, fria grupper etc. ska vara utformade på ett sätt som bidrar till långsiktig kvalitetsutveckling. Särskilda utvärderingsgrupper – med armlängds avstånd till politiken – bör tillsättas på respektive område för att utvärdera kvalitetsaspekter. Internationellt deltagande i dessa grupper bör eftersträvas.

För att frigöra resurser till nyskapande och hög kvalitet måste verksamheter av dålig kvalitet kunna läggas ner. Det bör ske i betydligt större omfattning än nu.

En öppen och tillgänglig kultur

Liberalerna menar att ett viktigt syfte med kulturpolitiken är att fler ska få ta del av kvalitetskultur. De institutioner som erhåller statlig finansiering bör ha till uppdrag att söka ny publik. Uppdraget bör handla om att bryta såväl sociala som regionala skillnader i kulturkonsumtion. De nationella institutionerna bör sträva efter att nå publik i hela landet, bland annat genom turnéer, digitala sändningar och samarbete med folkbildningens aktörer. Ett sätt att stimulera detta vore att införa en bonus i de statliga stöden till kulturen. En sådan bonus bör gå till de kulturaktörer som breddar sin publik. Kriterierna för bonusen bör utarbetas i nära dialog med kulturlivet.

Kulturen ska vara tillgänglig för alla människor. Detta kräver en bredd i kulturutbudet som tillfredsställer människors olika behov. Kulturlokaler ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Uttrycksformer som människor med olika funktionsnedsättningar kan tillgodogöra sig ska stödjas. Teknik i olika former kan utnyttjas mer för att göra kulturutbudet tillgängligt för fler. Arbetet med att digitalisera kulturarvet bör ha hög prioritet.

Att skapa utrymme för kvalitetskultur i hela landet är en viktig kulturpolitisk uppgift. Det offentliga stödet till kulturen kommer från både stat, regioner, landsting och kommuner. Alla offentliga aktörer har ansvar för att skapa goda möjligheter för ett rikt kulturliv med både bredd och djup. I detta har kultursamverkansmodellen, som tillämpas i större delen av landet, en nyckelroll. När modellen infördes tillfördes inga extra statliga medel, och den del som i praktiken fördelas till regionerna har heller inte ökat i samma takt som den regionala finansieringen. Av en rapport från kulturutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (2015/16:RFR4) framgår att detta har bidragit till att det varit svårt att få den förnyelse av kulturpolitiken som var ett av syftena med kultursamverkansmodellen. Liberalerna anser att staten har ett avgörande ansvar för att se till så att samverkansmodellen fungerar i enlighet med intentionerna. Staten måste ta det ansvaret. Därför är det välkommet att stödet till kultursamverkansmodellen nu föreslås öka med 300 miljoner kronor under 2021 och med 150 miljoner kronor åren därefter.

Inom ramen för kultursamverkansmodellen och ibland som komplement till denna måste nationella initiativ kunna tas för att få fungerande kulturliv i hela landet. Sådana nationella initiativ kan gälla talangutveckling, särskilda scener, men också strategiska satsningar för att främja särskilda områden som läsning och musik. Även om det kan finnas behov av strategiska nationella insatser bör det nationella stödet fördelas med större förtroende för de lokala och regionala kompetenserna.

En liberal uppgift i alla kommuner och regioner är att ta ansvar för att medborgarna får en god tillgång till ett rikt kulturliv. Det är en gemensam uppgift för parterna i samverkansmodellen att ge kulturlivet goda förutsättningar i hela landet. Det gäller såväl att ta ekonomiskt ansvar som att stå upp för den konstnärliga friheten. Det finns mycket oroväckande exempel på att kommuner försöker påverka eller rent av motarbeta viss sorts konst. Inom ramen för samverkansmodellen bör det slås fast att armlängds avstånd och konstnärlig frihet måste upprätthållas i hela landet.

Kulturpolitiken ska som konstaterats ovan inte vara instrumentell. Icke desto mindre kan man konstatera att kulturen och ett rikt kulturliv är positivt ur många aspekter. De kreativa näringarna spelar stor roll såväl för regional utveckling och turism som för den svenska exporten. Det är självklart att politiken måste ta tillvara den kraft kulturen har. Det finns en lång rad initiativ runt om i landet för att så ska ske. Många orter lever upp tack vare konstupplevelser man erbjuder. Goda förutsättningar för kultur i hela landet och bra företagarklimat i hela landet, i alltifrån skatter till bredband, är viktiga liberala prioriteringar för att ta vara på kreativa näringar i hela landet.

Det finns också stöd i forskning för att kultur har betydelse för människors hälsa. Museer som används till minnesträning och dans som träning för patienter med Parkinsons sjukdom är ett par av många exempel. I Region Stockholm finns Kompetenscentrum för kultur och hälsa som arbetar för att hälso- och sjukvården kan ta del av kulturens potential så att konst och kultur med tiden integreras i länets vård- och omsorgsverksamheter. KI driver, tillsammans med KTH, i sin tur Centrum för kultur, kognition och hälsa som bedriver forskning om kulturens hälsofrämjande effekter.

Det finns fler politik- och samhällsområden där kultur kan spela en viktig roll. Utan att göra konsten till ett instrument kan kulturpolitiken bidra till att uppmärksamma vikten av ett levande, brett och mångfasetterat kulturliv i hela landet och i alla delar av livet. På så sätt kan både kulturlivet och samhället i övrigt vinna.

Tillsätt en ny kulturutredning

I pandemins tidevarv har många blivit påmind om hur viktig och betydelsefull kulturen är i vår vardag. För kulturskaparna och aktörerna inom kulturbranschen har pandemin inneburit ett stålbad och en mycket tuff tid. Samtidigt hade det svenska kulturlivet många problem redan före coronapandemin. Många områden inom kulturen har varit konstant och kroniskt underfinansierade. Tillgången till kulturen har även varit socialt snedfördelad. Liberalerna menar att det finns flera stora frågor som behöver få ett svar.

Det har nu gått över tio år sedan den senaste kulturutredningen genomfördes. Det var uppenbart redan före pandemin att kulturpolitiken behöver se över mål, medel och finansiering. Vi har sett hur digitaliseringen och de stora globala nätjättarna har förändrat förutsättningarna för stora delar av kulturlivet. Vi har sett hur sociala arvet fortsätter sätta djupa spår i hur barn tar del av kultur. Vi ser behov av att främja läsning.

Vi behöver fundera mer kring hur berättelsens makt både kan brukas och missbrukas i en tid där många vill använda den till att styra, splittra och söndra. För detta och mycket mer behövs en bred översyn av kulturpolitikens mål, medel och finansiering. Det behövs helt enkelt en rejäl förnyelse av kulturpolitiken. Liberalerna vill därför att regeringen ska tillsätta en ny kulturutredning.

Frihetlig finansiering

En av de avgörande kulturpolitiska frågorna de närmaste åren, i Sverige och i övriga världen, handlar om hur vi garanterar konstnärlig frihet. En del i detta är att offentlig finansiering ska ske i former som garanterar kulturlivets oberoende. Vi vill hellre se stora och breda stöd som kan användas fritt och långsiktigt istället för små, öronmärkta och korta stöd.

Fler långa stipendier på fem till tio år bör inrättas för att fler kulturskapare ska få möjlighet att söka och få den frihet det innebär. Fördelning av stipendierna ska ske utifrån kvalitetsaspekter. Frilansande kulturskapares sociala trygghet måste stärkas. Det behövs förbättrade villkor för pensioner och intjänandegrunder och det bör införas en möjlighet att ”fondera” inkomster över flera år för att jämna ut inkomster. Högskolor med konstnärlig inriktning bör få i uppdrag att se över möjligheterna till kompetensutveckling/vidareutveckling för konstnärer och kulturarbetare. Skatteverket och andra relevanta myndigheter som t ex Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ska ha särskild kompetens för kulturskapare, som kan hjälpa till med rådgivning och information.

För att öka friheten behövs också en ökad mångfald i finansieringen av kultur. Det offentliga stödet ska vara fortsatt ambitiöst, men kulturskapare måste ha fler möjliga finansörer att vända sig till. Om en vänder dem ryggen ska det finnas tio andra att vända sig till. Donationer till och köp av kultur ska vara avdragsgillt, det behövs fler stiftelser för kulturfinansiering och villkoren för privat kultursponsring bör förbättras. I de nordiska länderna finns goda erfarenheter att ta tillvara på detta område. Sverige

behöver, likt våra grannländer, stiftelser och fonder som kan bidra till att bibliotek, operahus och andra kulturinstitutioner kan byggas oavsett politisk konjunktur. Möjligheten att skapa en särskild kulturarvsfond med inspiration av brittiska National Trust bör undersökas för att stärka möjligheten att skydda och ta tillvara särskilt viktiga kulturmiljöer. Det behövs också ett strategiskt tänk kring finansiering av den omfattande digitalisering som behövs på kulturområdet i allmänhet och på kulturarvsområdet i synnerhet. Liberalerna vill därför att frågan om kulturens finansiering ingår i en ny kulturutredning. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Bildningens betydelse för individ och samhälle

Det räcker inte med att veta var man kan hitta information. Man måste också ha kunskap som gör att man kan orientera sig i en värld av påståenden: bildning, helt enkelt. Respekten för bildning måste få en renässans. Liberal skolpolitik är en hörnsten i detta arbete, en aktiv kulturpolitik är en annan. Kunskap är frihet. Bildning är frihet.

Skolan är en av samhällets viktigaste kulturbärande institutioner och ska inte bara förmedla kunskap utan också grunderna till bildning. En kreativ miljö där eleverna får skapa själva är en viktig förutsättning för lärande. Genom skolan kan också alla barn och ungdomar nås av professionella kulturutövare och därigenom få se och höra t.ex. teater, film och musik av hög kvalitet. Alla barn och ungdomar bör också under sin skoltid få några skönlitterära böcker som kan följa dem genom livet, liksom årligen ta del av scenupplevelser i form av till exempel konserter och teaterföreställningar.

Tidiga insatser är särskilt viktigt för att fånga upp barn som växer upp i utsatta miljöer i tid. För att motverka att barn i familjer med lågt kulturellt kapital exempelvis inte får goda förutsättningar att lära sig läsa i tidig ålder krävs åtgärder. Skolans roll är avgörande, men vi ser behov av att sätta in fler insatser tidigt, då särskilt i utsatta områden. Liberalerna vill stödja biblioteken för att öka tillgängligheten och avsätta särskilda resurser till satsningar på läsförståelse för barn och unga. Liberalerna har även säkerställt att stora delar av Läselegationens förslag nu ska genomföras. Ett prioriterat uppdrag är projektet ”Bokstart” som handlar om att med hjälp av föräldrarna väcka små barns intresse för läsning.

När de svenska folkrörelserna växte fram betonade de alla mycket starkt behovet av folkbildning. Det var genom litteratur, studier och diskussion som individen skulle skaffa sig verktyg att ta ökat ansvar för sig själv och i samhället. Folkbildningen har allt sedan dess genom sin särart spelat en viktig roll för att höja kunskapsnivån i samhället. Genom till exempel studiecirkel och folkhögskolor låter folkbildningen människor vara medskapare i stället för passiva konsument av kultur och bildning. Genom att vara fri och frivillig ger den ett frihetligt värde i sig till samhällsbygget, samtidigt som den når och lyfter människor som kanske inte kommit till sin rätt i det formella utbildningssystemet. Denna del i det så viktiga bildningsuppdraget gäller inte minst personer som är särskilt utsatta, exempelvis personer med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsvariationer.

Studieförbunden utgör ett viktigt nav i kulturens infrastruktur. Genom studieförbundens rikstäckande nätverk skapas diskussioner, debatter, föreläsningar, studiecirkel och utställningar över hela landet. Den lokala närvaron gör studieförbunden unika i sina möjligheter att arrangera kulturaktiviteter även på mycket små orter. Stödet till folkbildningen ska präglas av långsiktighet.

I den kulturpolitiska debatten väcks då och då frågan om en kanon. Att vissa verk är och har varit mer avgörande än andra för människans förståelse eller en konststarts utveckling är självklart. För individer som vill påbörja en bildningsresa kan det vara av stor hjälp att få hjälp att hitta fram till dessa verk. En livlig diskussion om kanon, ett återkommande uppmärksammande kring särskilt viktiga verk och olika former av guidning till dessa verk är därför viktigt för såväl individens bildning som samhällets bildningsnivå. Denna liberala syn är emellertid en helt annan än försök att använda kanon som ett sätt att definiera en enda sanning, en enda berättelse om landet eller ett enda riktigt sätt att tänka.

Värna det fria ordet

Det fria ordet är navet i en liberal kulturpolitik. Yttrandefriheten måste ständigt försvaras. Försök att tysta eller skrämja till tystnad ska med kraft motarbetas. Det är ett mycket större ingrepp i en människas frihet att vara förhindrad att yttra sig än att få höra ord man ogillar.

Litteraturen är en unik källa till kunskap, förståelse och fördjupning. I denna tid av blixtnabba förändringar erbjuder boken en fristad för eftertanke och stillhet. Läsning och litteratur måste ha hög prioritet i kulturpolitiken. Det handlar i grunden om kultur, bildning, demokrati och jämställdhet. Sverige har av tradition en hög läskunnighet och ett stort intresse för den goda berättelsen, men det finns stora klyftor i läsvanorna. Klyftorna får effekt på skolresultat och samhällsdeltagande och därmed den enskildes egenmakt. Läsning och läsförståelse bör därför särskilt prioriteras.

Få saker är viktigare om man vill ge människor jämlika villkor än att stimulera läsning. Som tidigare nämnts är det av särskild vikt i utsatta områden. Liberalerna har säkerställt att stora delar av Läsdelegationens förslag ska genomföras. Tillsammans med en nationell biblioteksstrategi och en offensiv politik på området ser vi en stor potential att åstadkomma förbättringar. Liberalerna menar att särskilt fokus bör vara att fånga upp pojkar och utrikes födda barns intresse för språket, berättelser och läsning.

Biblioteken har en särskild ställning i liberal kulturpolitik. Tillgången till bibliotek är en grundläggande service i ett liberalt samhälle. I många kommuner och kommundelar fungerar de som lokala kulturcentrum. Där ges vi alla, på lika villkor, möjlighet till bildning och förströelse. Det kan vara en massiv frigörande upplevelse att på biblioteket utforska alla olika vägar in i mänsklighetens samlade vetande, att upptäcka andra människors erfarenheter och världsbilder. Att biblioteken på många håll i landet tvingas dra ner, minska öppettider och kanske rent av stänga är därför bekymmersamt. Enligt Kungliga bibliotekets officiella statistik har folkbibliotekens bestånd av tryckta böcker minskat med 20 % på tio år, och antalet folkbibliotek har minskat med 24 % sedan millennieskiftet.

Även om bra bibliotek är viktigt för oss alla är de allra viktigast för unga personer som inte växer upp med böcker omkring sig, som inte får läsvanorna med sig hemifrån och som kanske överhuvudtaget inte har ett lugnt ställe för att plugga eller fly bort i fiktionens världar. Så är inte minst fallet i flera av landets utsatta områden, där exempelvis trångboddheten är ett utbrett problem som försvårar barn och ungas möjlighet att läsa och studera hemmavid. I förslaget till nationell biblioteksstrategi liknas de vid demokratins skattkammare. Det är en välfunnen liknelse som fångar den breda roll som biblioteken har, såsom öppet torg, rum för eftertanke, samling av berättelser och källa

för fakta med mera. Även om bibliotekens kärnuppgift förblir oförändrad så förändras villkoren för uppgiften i takt med samhällets och inte minst teknikens utveckling.

Det blir en viktig uppgift de närmaste åren att utifrån förslaget till nationell biblioteksstrategi forma en politik för att biblioteken inte bara ska kunna försvara sin ställning utan också ta ytterligare ett par steg fram. Liberalerna utesluter inte en tydligare nationell styrning av biblioteksverksamheten i syfte att klara teknikutveckling samt säkra kvalitet och tillgänglighet i hela landet. En vision bör vara att biblioteken i den nya tiden har samma centrala och självklara ställning i människans sökande efter upplevelser, samtal, kunskap och bildning i den nya tiden som de hade när folkbiblioteken växte fram för 100 år sedan.

För att biblioteken ska kunna fylla dessa uppgifter måste de vara trygga. På senare tid har det blivit allt vanligare att det förekommer stök och betydligt allvarigare händelser som hot, trakasserier och ibland våld, mot andra besökare och mot bibliotekspersonal. De som drabbas hårdast av otrygghet på biblioteken är – precis som i en otrygg skola utan arbetsro – de som behöver biblioteken bäst. Personer som stör ordningen, hotar och trakasserar hör inte hemma på våra bibliotek. Bibliotekslagen säger i dag att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. För att bibliotekslagens syfte ska vara verklighet, för alla, behöver den kompletteras med en reglering om trygga bibliotek och möjligheter att utfärda tillträdesförbud.

Värna kulturarvet

Vårt kulturarv är ett resultat av internationella och inhemska impulser, gamla traditioner och nya uttryckssätt, en önskan att bevara och sökandet efter det nya. Ur detta har det vi i dag kallar svensk kultur vuxit fram. Genom erfarenheter, kunskaper, kontakter människor emellan och historiska händelser förändras vår kultur över tiden.

Att vårda kulturarvet innebär att bevara kunskap, idéer, föremål och miljöer som speglar äldre tiders livs- och samhällsformer. Kulturarvet ger perspektiv på vår samtid, nya idéer om hur vi kan forma vår framtid samt styrka att kunna möta det nya och främmande. Det kulturarv som finns i Sverige är en del av mänsklighetens gemensamma kulturarv och ska hållas tillgängligt för kommande generationer. Museernas roll som bildningsinstitutioner och deras forskningsanknytning ska stärkas.

Museernas uppgift är att förvärva, bevara och främja sina samlingar till skydd för kulturarvet och inte låta sig styras av trender. I alternativa faktas tidevarv blir museernas roll därför viktigare än någonsin. Som folkbildare ska de sprida kunskap. Uppgiften är att informera – inte uppfostra. Att ersätta gamla normer med nya är varken bättre eller särskilt produktivt. Att sträva efter att bidra till besökarens bildning är en rimligare utgångspunkt. Goda lösningar på vår tids stora samhällsutmaningar kommer när människor tänker fritt, inte när statliga institutioner försöker få dem att tänka rätt.

Det räcker inte att i ord försäkra att politiken ska ha armlängds avstånd till museerna. Politiker måste visa också i handling att deras armar inte är alltför korta. I vår mening stärks förutsättningarna att bygga upp, förvalta och sprida kunskap om Sveriges historia av att det finns en mångfald av museer som ger olika, kanske överlappande och ibland kanske till och med motstridiga, bilder. Liberalerna ser gärna att en myndighet får ett samordningsuppdrag och ansvar för att identifiera områden som är otillräckligt belysta. Mångfalden av perspektiv måste värnas och därför bör regeringen värna de lika museernas särart. Ambitionen att belysa nya områden får inte genomföras genom att man försummar de områden där man redan byggt upp samlingar och kunskap.

Det essentiella i museernas verksamhet är innehållet, inte lokalerna. Med ny teknik och digital närvaro kan man också arbeta effektivare och nå fler. Men tillräckliga fysiska lokaler är fortfarande en förutsättning – och ibland är som sagt lokalerna i sig ett kulturarv. Museerna är dessutom inte bara sina utställningar och publika lokaler. Bakom den publika verksamheten – oavsett om den sker fysiskt eller digitalt – finns samlingarna. Museets uppgift är att samla, sammanställa och presentera. Om samlingarna nedprioriteras undergrävs basen för hela verksamheten.

Sverige och kulturarven i världen

Den som förlorar sin historia förlorar också sig själv. Förstörelse av kulturarv är en självklar del av varje totalitär ideologi, och ingen ledare som initierar folkmord anser att det bestialiska verket är fullbordat om inte också en kulturell rensning har skett. På det judiska museet i Warszawa finns bilder på hundratals vackra synagogor. De var samlingsplatser för hela samhällen, som vi aldrig får se igen. Nazisterna ville utplåna alla spår av judendomen ur det europeiska samhället. Synagogornas placering i Warszawa, Wien och Berlin visade på den dialog mellan kulturer som utmärker sofistikerade civilisationer.

I dag är vi många som har färskta minnen från bilderna av hur terrororganisationen Daesh förstörde viktiga kulturarv. Begravningsplatser, 2 000-åriga tempel, och torn i ökenstaden Palmyra skövlades hänsynslöst och en stor del av samlingarna hamnade på svarta marknaden. Det är sedan länge känt för Interpol att vår tids terrordåd till stor del bekostas av illegal antikvitetshandel. Enligt 1954 års Haagkonvention, som Sverige har undertecknat, är förstörelse av ett folks kulturarv att anse som ett brott mot hela mänskligheten. Trots att Daesh har decimerats kraftigt kvarstår mycket arbete för att de skyldiga ska sökas upp och ställas till svars. Det arbetet måste regeringen upprätthålla. Sverige bör också öka stödet till enskilda arkeologer, konstnärer, författare och andra konstutövare och kulturarbetare i regionen.

Det internationella samarbetet mellan museer och konsthallar möter särskilda utmaningar. För att skapa nydanade utställningar behövs ibland lån från utlandet. Osäkerhet kring ett verks ursprung och ägarhistoria kan försvåra sådan inlåning. En annan försvårande omständighet är Tullverkets krav på museerna att lämna en deposition motsvarande momsens på värdet av utställningar lånade utanför Europa. Det är ett krav som gör att museer som inte har stora likvida medel eller eget kapital får svårt att kurera utställningar med utomeuropeiskt ursprung. Regeringen bör återkomma med åtgärder som underlättar på dessa områden.

Filmpolitiken

Filmavtalet tjänade under många decennier svensk film väl, men samtidigt visade svårigheterna att hitta teknikneutrala stödformer att det behövde ersättas av något annat. Det var dock olyckligt att den förra regeringen ensidigt skrotade avtalet och införde en helstatlig filmpolitik, som innebär dels att filmens resurser minskar, dels att beroendet av staten ökar. Liberalerna vill se en filmpolitik som vårdas, värnas och utvecklas av de parter som är engagerade i att utveckla film. Statens roll bör handla om att skapa goda villkor, inte riktade bidrag. Den statliga filmpolitiken bör därför ersättas av en bred partsöverenskommelse där alltifrån filmskapare till bredbandsbolag finns representerade.

Liberalerna menar att de som tjänar pengar på svensk film också behöver vara med och finansiera mer ny svensk film. Riksdagen begärde i ett tillkännagivande (bet. 2015/16:KrU11) en bred utredning om framtidens filmpolitik, och det var beklagligt att den förra regeringen valde att avfärda den dåvarande riksdagsmajoritetens vilja. Det behövs en utredning för att skapa en väl förankrad filmpolitik.

Att filmer spelas in i Sverige är bra både för arbetsmarknaden och för det svenska kulturlivet. Bland annat Tillväxtverket har pekat på de positiva allmänna effekterna av ökad filmproduktion i Sverige. Det finns därför skäl att se över hur Sverige, inom ramen för en ambition om ett enkelt och transparent skattesystem, kan säkerställa att svensk filmindustri möter internationellt konkurrenskraftiga villkor.

Christer Nylander (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Mats Persson (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avcı (L)

Allan Widman (L)